

L'atleta d'Auguste Rodin

RAMON BALIUS I JULI

El Rodin Museum del Philadelphia Museum of Art posseeix una important col·lecció d'obres de famós escultor francès, únicament superada per la del Musée Rodin de París. En la fundació i posterior desenvolupament va tenir un paper decisiu Mr. Samuel Stockton White III, esportista, home de negocis i col·leccionista d'art.

Samuel Stockton White III, fill de Mr. Clarence White, adinerat empresari, va néixer a Germantown, Pensilvània, en 1876. Ben aviat va destacar pel seu interès per la cultura física i per les seves notables qualitats anatòmiques. Fou un dels membres més importants de l'equip de gimnàstica de la Universitat de Princeton, sent a finals del segle XIX un jove socialment popular a Filadèlfia, especialment en els ambients atlètics. Va participar com a voluntari en la guerra entre Estats Units i Espanya, encara que unes inoportunes febres varen obligar ben aviat a repatriar-lo. Un cop recuperada la salut, va navegar vers Anglaterra, ingressant en el Cambridge College, on va prosseguir amb èxit l'activitat física. Les seves condicions atlètiques van impressionar Eugene Sandow, director de la Sandow Academy (dedicada a conrear el desenvolupament corporal), el qual va convertir-se en el seu protector i entrenador. En 1899 va guanyar la Medalla Sandow, destinada a premiar l'home més fort i més perfectament desenrotllat del Regne Unit. Durant aquests anys Mr. White va realitzar nombrosos viatges,

especialment per Europa, intentant en dues ocasions creuar nedant l'Helespont (antic nom de l'estret dels Dardanel) en companyia del Dr. William White, de la Universitat de Pensilvània. Varen fracassar en el seu propòsit a conseqüència de una onada de fred i d'una epidèmia. Aleshores Sam Withe, segons refereix una crònica del *The Philadelphia Sunday Press* del 16 de mars de 1902, tenia una constitució de simetria i proporcions perfectes, mesurava 1,75 m i pesava entre 77 i 81 kg.

L'any 1901, estan a París durant un viatge, un amic li va suggerir a Withe que s'oferís com model a Rodin, artista que internacionalment es trobava en el vèrtex de la fama i del qual era coneguda l'admiració i l'interès que sentia per la musculatura masculina. Coneixem les

Figura 1

Samuel S. White III el 1902.

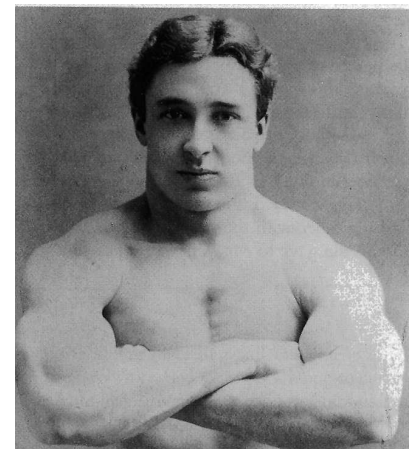

Figura 2

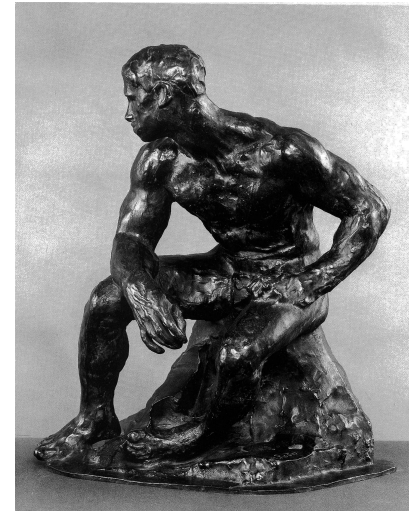
Primera versió de *L'atleta*. Museum Philadelphia of Art.

Figura 3

Segona versió de *L'atleta* (posició de front). Museum Philadelphia of Art.

Figura 4

Segona versió de *L'atleta* (posició de perfil). Museum Philadelphia of Art.

circumstàncies del seu encontre amb Rodin gràcies a una carta dirigida a un amic publicada en la crònica abans esmentada, a una referència apareguda en l'*Evening Bulletin* de Filadèlfia en 1926 i a una carta que pel maig de 1949 va escriure a Marley Mason. Presentat a Rodin, aquest, després de lloar la bellesa del seu torç, braços, espatlles i esquena, que segons va dir significaven molt pel seu treball artístic, va acceptar-lo com a model. D'aquesta forma naixia l'escultura coneguda com *L'atleta* o *L'atleta americà*, d'acord amb l'origen de Samuel White.

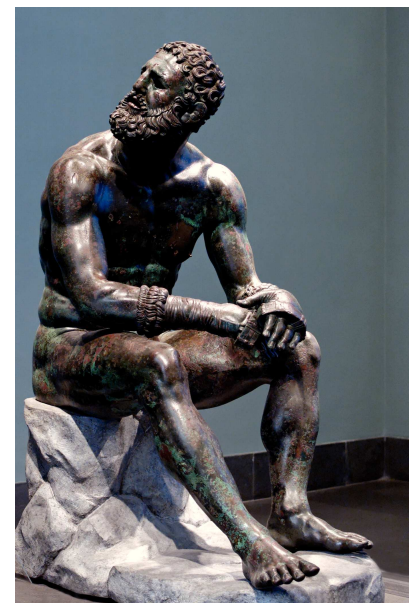
Va passar força temps, fins que el mestre va estar satisfet amb la positura en que havia de posar. Al principi "va tenir-me caminant donant voltes per l'estudi, mentre m'estudiava des de tots els angles. Finalment va demanar-me que adoptés una postura natural, a la meua manera. Vaig assegurar-me en una cadira, en la posició més fàcil i natural, descansant els braços sobre les cames [...]. Rodin va estar d'acord amb aquest posat i va començar a treballar". Aquest

relat sembla demostrar que la posició de *L'atleta* no estava inspirada en *El pugilista* (bronze del Museu Romà de les Termes), com insinua Denys Sutton en el seu llibre *Triumphant Satyr: the world of Auguste Rodin*. L'escultor francès únicament podia conèixer aquesta obra per fotografia, possibilitat difícil a les darreries del segle XIX, perquè encara que Rodin va estar a Roma el 1876, *El pugilista* no fou descobert fins el 1878.

En el seu treball Rodin utilitzava petites esferes d'argila pastada, que sostenia a la mà esquerra i distribuïa amb la dreta, "amb un infinit sentit dels detalls [...]. Mentre treballava es mostrava emocionat i molt temperamental [...]. Alguns dies quasi no parlava [...]. Quan vaig començar a posar no esperava res, però després, pels volts d'una setmana, Rodin va dir-me que pensava donar-me un model en guix del seu treball. Passats uns dies, vaig preguntar-li si seria possible realitzar una copia en bronze que jo estaria disposat a pagar. Va dir-me, amb sorpresa i satisfacció per part meua, que em regala-

Figura 5

El pugilista. Museu de les Termes, Roma.

ria un model en bronze. Va estar fantàsticament generós, perquè la fosa es cara i Rodin no es ric [...]. L'obra, en quan arribi a Amèrica, tindrà un valor considerable, per sobre dels mils dòlars".

Figura 6

Exemplars de la primera versió de *L'atleta*. Propietat del Comitè Olímpic Internacional.

En la carta publicada en 1902, White incloïa dues fotografies realitzades personalment, que es reproduïen en l'article esmentat, una de Rodin junt a la porta del seu estudi i una altre de l'obra en guix sense acabar.

Després d'un nombre de sessions que desconexim, Samuel White va tornar a Londres, encara que escrivia a un amic: "espero tornar a posar per ell algun dia". I efectivament va tornar a París i va posar de nou en 1904.

De *L'atleta americà* se'n coneixen dues versions. La primera, la que Rodin va regalar a White, en la qual es cap està dirigit cap endavant, i la segona, en la qual l'esportista té el cap girat vers l'esquerra de l'espectador. Es evident que el model de les dues versions es el mateix, però ens atrevim a assenyalar que les ca-

racterístiques anatòmiques d'ambdues no són semblants. La segona versió no mostra l'exuberant hipertròfia muscular de la primera, i fins i tot pensem que difereixen en detalls com la ratlla del pentinat. Probablement la segona fou realitzada en 1904, quan Samuel White hauria disminuït l'entrenament. Una nota apareguda en l'*Evening Bulletin* de Filadèlfia en 1926, al peu d'una fotografia en la qual White es troba junt a aquesta segona versió, afirma que va posar per la realització en 1904.

De la primera versió existeixen varis exemplars, els quals difereixen per petites diferències de mida. La més freqüent mesura 40 cm d'alçada i presenta un acabat brillant i llis i una tonalitat fosca. Tenen aquestes característiques els exemplars del Musée Rodin de París, el de la Stanford

University Art Galery, una col·lecció privada de Beverly Hills, el de la col·lecció de Samuel White i l'adquirit fa anys pel Comitè Internacional Olímpic (situat al centre del vestíbul de l'edifici oficial del CIO en el Château de Vidy); en tots és visible i en diferents localitzacions la signatura A. Rodin. Es coneixen varis exemplars –cinc o sis– en col·leccions privades, de 39 cm d'alçada; un d'ells, propietat del Comitè Internacional Olímpic (exposat al Musée Olympique de Lausanna), presenta un acabat mat, poc llis i una coloració lleugerament més clara.

La segona versió mesura 43 cm d'alçada, és de coloració fosca i brillant, i en la base hi ha la signatura A. Rodin i el nom del fonedor, Alexis Rudier París. Segons sembla, posseeixen exemplars d'aquesta varietat el Rodin Museum de Filadèlfia, la Peter Stuyvesant Foundation de Stellenbosch i tres col·leccions privades de Nova York, Santa Barbara y Washington. En una col·lecció d'Oyster Bag (Nova York) hi ha un exemplar de 48 cm adquirit a Rodin en 1913 per Mr. Nickerson. Encara que per a un profà pot semblar que són molts els exemplars i les versions conegudes de *L'atleta*, cal deixar clar que aquesta obra és, sens dubte, una de les menys difoses de Rodin si es compara amb allò que succeeix amb escultures més conegudes del geni de Meudon.

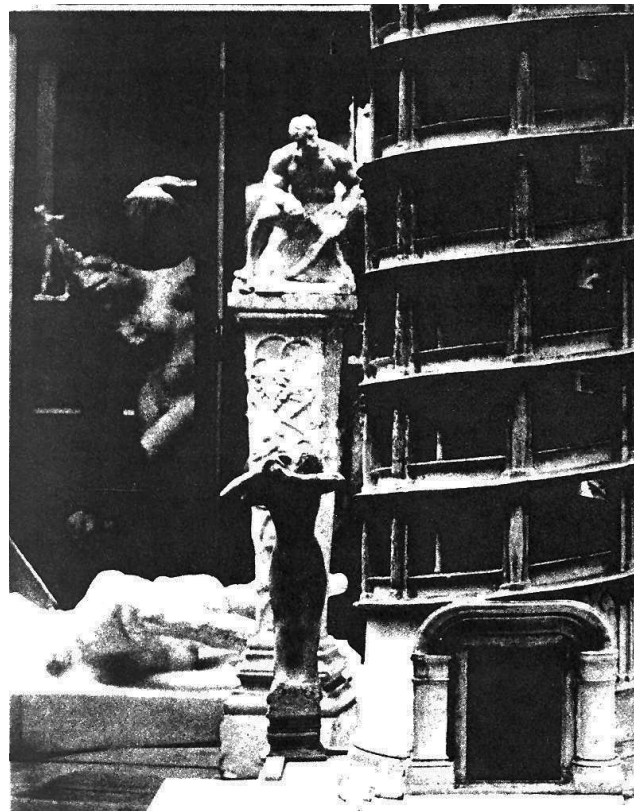
Hem d'assenyalar la posició relaxada i indiferent de *L'atleta*, la qual contrasta amb les actituds tenses d'altres obres de Rodin, com *L'edat de bronze*, *L'home que camina* o el mateix *Pensador*. Aquest fet s'ha interpretat com un canvi profund en l'estètica de l'escultor, encara que també cal pensar que per a un model professional és difícil o impossible adoptar una actitud relaxada i absent, que tant fàcilment pot aconseguir l'esportista, que es concentra abans de realitzar un esforç o de competir.

Sabem que Samuel Stockton White

Figura 7 *The Philadelphia Sunday Press*, març de 1902.

Figura 8 *L'atleta* (obra en guix) en el taller de Rodin (1906).

III, ja a Cambridge, s'interessava vivament per l'art, i sens dubte aquest interès fou el que el portà fins Rodin. De tornada a Filadèlfia s'ocupà del seu negoci, la Samuel Stockton White Dental Manufactures, la qual cosa li permetia viatjar amb molta freqüència, especialment per Europa, com representant de l'empresa, i econòmicament enriquir la seva col·lecció d'art. El casament amb Vera M. White, artista professional americana de gran sensibilitat, especialment brillant en la realització d'aquarel·les de flors, camps i jardins, va ajudar poderosament al creixement de la col·lecció en quantitat i en qualitat. La casa dels White, aparentment modesta, acollia freqüents reunions d'artistes amics, com Matisse, Pascin o Charles Demuth, y al-

bergava una col·lecció que va arribar a posseir prop de 400 obres d'art, entre olis, aquarel·les, gouaches, pastels i dibuixos, d'autors com Braque, Cézanne, Chagall, Degas, Dufy, Gaughin, Van Gogh, Matisse, Modigliani, Picasso, Renoir, Rouault, Utrillo i Vera M. White, així com un extraordinari conjunt de pintures i dibuixos asiàtics, especialment japonesos.

Sam White mai va abandonar els ambients atlètics i en ells va coincidir amb Jules E. Mastbaum, important empresari de sales d'exhibició cinematogràfica i filantrop. Aquest gran amant de l'art francès havia ofert regalar a la seva ciutat un petit museu que reflectís els aspectes més elegants de les belles arts. Samuel White va descobrir Rodin al seu

amic i va trametre-li el seu entusiasme per l'obra de l'artista francès. A partir de 1922, Mastbaum –pres, segons comenta el seu col·laborador Albert Rosenthal, d'una veritable “mania” [sic] per Rodin– va començar a adquirir obres d'aquesta París, primerament mitjançant col·laboradors i després personalment. Al morir Mastbaum en 1926, la col·lecció assolia els 108 exemplars, entre els quals es trobava la segona versió de *L'atleta*. D'acord amb les idees del fundador, el Rodin Museum va inaugurar-se el 1926.

Els White van col·laborar sempre en el manteniment i l'engrandiment del Philadelphia Museum of Art: Samuel com a membre del Consell i Vera com administradora. Després de la mort de

White en 1952, Vera va efectuar diverses donacions, i al morir ella mateixa, la totalitat de la col·lecció va passar a engruixir els fons artístics del museu. Com es lògic, *L'atleta* que Rodin va regalar a Samuel White va entrar en el Rodin Museum, únic en el món que posseeix les dues versions de l'obra, les quals s'exposen, una enfront de l'altre, en la mateixa sala.

La història de Samuel Stockton White III i de *L'atleta* de Rodin és una clara demostració de la força que pot aconseguir la conjunció entre art i esport: des de motivar una obra d'art, fins forjar la creació d'un museu.

Figura 9

Samuel S. White III el 1930. Fotografia de Man Ray.

Figura 10

Vera M. White el 1930. Fotografia de Man Ray.

